

Handläggare
Ehn Anna

Datum

Diarienummer

2016-10-31

KTN-2016-0350

Kulturnämnden

Konstnärlig gestaltning på allmän platsmark vid Juvelen

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

att godkänna upprättat förslag på konstprogram för allmän platsmark intill byggnaden Juvelen.

Sammanfattning

Kulturnämnden har avsatt medel för konstnärlig gestaltning av allmän platsmark intill byggnaden Juvelen i Fålhagen planerad i södra delen av stationsområdet öster om järnvägen. Ett konstprogram har arbetats fram i enlighet med Uppsala kommuns riktlinjer för arbetet med offentlig konst.

Ärendet

För den allmänna platsmarken kring fastigheten Juvelen planerar kulturnämnden konstnärlig gestaltning. Kulturförvaltningen föreslår att jubileumsåret 2017 för det självständiga Finland 100 år uppmärksammas genom att utse en sverige-finsk eller finsk konstnär för uppdraget. Konstprogrammet redovisar stadsbyggnadsförvaltningens och landskapsarkitekternas intentioner med området samt kulturförvaltningens förslag på inriktning för den konstnärliga gestaltningen på området. Platsen planeras stå färdig samtidigt som fastigheten, hösten 2018.

Ekonomiska konsekvenser

Kulturnämnden har preliminärt avsatt 400 tkr för år 2017 och 300 tkr för år 2018 gällande konstnärlig gestaltning i Fålhagen, det vill säga allmän platsmark vid byggnaden Juvelen. Dialog förs med stadsbyggnadsförvaltningen om eventuell ytterligare finansiering i form av mark- och exploateringsmedel kan tillskjutas den konstnärliga gestaltningen. Den beräknade kostnaden ryms inom investeringsbudgeten.

Medborgardialog

Medborgardialog kommer att föras med en för ändamålet utsedd grupp ur det sverige-finska samrådet. Sammansättningen av gruppen kommer att ha en spridning gällande både kön och ålder med särskild vikt på att ungdomar representeras.

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson

Direktör, chef för kulturförvaltningen

Bilaga: 1. Konstprogram för allmän platsmark vid Juvelen

Handläggare
Anna Ehn

Konstprogram för allmän platsmark vid byggnaden Juvelen

2016-11-02

Innehåll

1. Kulturförvaltningens uppdrag för offentlig konst
2. Bakgrund
3. Beslutsprocessen
4. Hur den konstnärliga gestaltningen kommer in i byggprocessen
5. Urvalskriterier
6. Förutsättningar för konstnärlig gestaltning
7. Dialog med medborgare
8. Värden knutna till platsen
9. Tänkbara platser
10. Bilagor

Byggherre för fastigheten Juvelen:
Arkitektkontor för fastigheten Juvelen:
Landskapsarkitekter:
Projektledare kulturförvaltningen:
Projektledare stadsbyggnadsförvaltningen:

Skanska
Utopia
Temagruppen AB, E. Arnoldsson
Anna Ehn
Anna Sääf

Kulturförvaltningens uppdrag för offentlig konst

Kulturnämnden ansvarar för kommunens konstnärliga gestaltungsprojekt, konstinköp och konstsamlingar. Inom kulturförvaltningen ansvarar avdelningen för strategi & omvärld för konstnärliga gestaltungsprojekt i utomhus- och inomhusmiljö, konstinköp vad gäller konst avsedd för offentliga miljöer i Uppsala kommun, reparationer och underhåll av den offentliga konsten samt pedagogiskt förankringsarbete kring den offentliga konsten. Konstprogrammet är ett dokument som beskriver förutsättningarna för de konstnärliga insatserna med utgångspunkt i Mål och budget, kulturnämndens verksamhetsplan och beslut om investeringsmedel för konstnärlig gestaltning.

Bakgrund

Kontorshuset ”Juvelen” skall byggas i korsningen Strandbodgatan/Stationsgatan i det nordvästra hörnet. Kvarteret där huset kommer att stå ingår som en del i det nybyggda resecentrum. Uppsala kommuns mark och exploateringsavdelning utlyste en markanvisningstävling 2013. Juryn utsåg förslaget ”Juvelen” till vinnare. Förslagsställare var Skanska och Utopia arkitekter. Fastigheten Juvelen kommer förutom kontorslokaler även att rymma butiker och restauranger i gatuplan. Temagruppen AB ansvarar för gestaltandet av ytan runt fastigheten.

Närliggande befintliga konstgestaltningar utomhus finns kring reseplan och i Frodeparken. Representerade konstnärer är Tony Cragg som är den ekonomiskt sett största konstnärliga satsningen i området, vidare Maria Lewis, Pernilla Sylwan, Katarina Larsson och Adine Magnusson. Inomhus finns konst i Frodeparkens förskola av Silja Karlsson och på Stationsgatan 12 i Uppsala kommuns lokaler av Henny Linn Kjellberg.

Beslutsprocessen

Beslut rörande den offentliga konsten för allmän platsmark kring Juvelen följer Uppsala kommuns riktlinjer för offentlig konst. Projektledare från kulturförvaltningen kommer att arbeta med förvaltningens konstgrupp (expertgrupp) och med gestaltungsgruppen för projektet som utgörs av projektledare från stadsbyggnadsförvaltningen och landskapsarkitekterna i projektet. Dessutom förs en medborgardialog. Inledningsvis presenterar projektledaren ett brett urval av konstnärer som konstgruppen (expertgruppen) arbetar ner till ett förslag om tre till fem konstnärer och slutligen till vem av dessa konstnärer som bäst svarar mot de uppsatta kriterierna och därmed tillfrågas om uppdraget. Projektledaren samråder inför det slutgiltiga beslutet med gestaltungsgruppen och medborgardialog-gruppen.

Hur den konstnärliga gestaltningen kommer in i byggprocessen

Tidplan för uppförande av fastigheten är under 2017 och 2018 med planerad invigning hösten 2018. Platsen runt omkring färdigställs samtidigt. Ansvarig projektledare från kulturförvaltningen har deltagit i möten sedan 2015 för att underlätta förutsättningarna för konsten att komma in i byggprocessen tidigt och smidigt.

Urvalskriterier

I valet av konstnär för projektet kommer, förutom de värden som tagits fram för platsen av stadsbyggnadsförvaltningen och landskapsarkitekter, från kulturförvaltningens sida särskilt genus att beaktas då det finns få gestaltningar i Uppsalas centrum som är skapade av kvinnliga konstnärer. I valet av konstnär ska mot hela kommunens konstsamling beaktas mångfald och variation.

Konstnärens gestaltning ska ta vara på de värden projektet tagit fram för platsen som helhet samt jubileumsårets tema "tillsammans". Därutöver ska hänsyn tas till omkringliggande miljö samt medborgardialogens åsikter.

Förutsättningar för konstnärlig gestaltning

År 2017 fyller det självständiga Finland hundra år. Det officiella temat för jubileumsåret är "tillsammans". Uppsala kommun är förvaltningsområde för finska språket sedan 1 januari 2010. Det innebär bland annat att kommunen ska ge den sverigefinska minoriteten möjligheter till inflytande i frågor som berör den och så långt det är möjligt samråda med representanter för den i sådana frågor. Mot bakgrund av detta finns idén att koppla samman dessa saker genom att anlita en finsk eller sverige-finsk konstnär för gestaltningen, dock utan intentionen att skapa ett minnesmärke över jubiléet.

Med anledning av förvaltningsområdet och de statliga medel kommunen förfogar över varje år har ett samråd med representanter för den sverigefinska minoriteten inrättats. I samrådet tas angelägna frågor upp samt inriktningen på kommunens arbete med de statliga medlen. Det kan gälla barnomsorg, äldreomsorg, fritid, kultur och språk. Samrådet sammanträder med representanter för kommunens olika förvaltningar som är involverade, liksom med politiker eller allmänhet vid öppna sammanträden. Gruppen representerar olika föreningar och finska församlingen i Uppsala. Samrådet har beslutat avsätta 50 tkr för skissarvode för den konstnärliga gestaltningen vid Juvelen.

Dialog med medborgare

Medborgardialogen för gestaltningsprojektet föreslås vara en grupp om 4-7 medlemmar ur det sverige-finska samrådet (Uppsala kommuns förvaltningsområdes samråd). Gruppen bör ha en spridning gällande både kön och ålder med särskild vikt på att ungdomar representeras.

Värden knutna till platsen

Stadsbyggnadsförvaltningens vision och mål:

Vi ser möjligheten att åstadkomma en attraktiv, levande och grönskande platsbildning. Byggnaden ska fullfölja de högt ställda ambitionerna om låg miljö- och klimatpåverkan som redan uppförda samt planerade byggnader vid Resecentrum har.

Huset kommer att stå på en egen tomt medan all mark runt omkring är allmän plats. Den generalkonsult vi upphandlat kommer i nära samarbete med Skanskas arkitektkonsult "Utopia" utforma allmän plats runt huset. Mellan Järnvägen och Stationsgatan finns en byggrätt för parkeringsgarage och parkeringshus som kommunen kan komma att bygga.

Uppdraget går ut på att vidareutveckla och förfina den gestaltningsidé som Utopia presenterade i tävlingsförslaget. Gestaltningsarbetet kräver ett nära samarbete med Utopia i och med att byggnaden och marken ska upplevas som en fungerande helhet. De kvalitetskrav som ställs på byggnaden gäller även för marken. Trappan som binder samman torgytan med Strandbodgatan fortsätter även in i byggnaden.

Utöver de gestaltningsmässiga kvalitetskraven har kommunen även krav på att platsen ska vara hållbar över lång tid och att materialval och utformning därför görs på ett sådant sätt att platsen håller för det slitage som mänsklig aktivitet, väder och vind, snöröjning, gatuunderhåll och skadegörelse kommer att åstadkomma. Marken kommer att vara allmän plats och ska utformas så att den är tillgänglig för alla. Målet är en torgyta med grönskande inslag. Angöring till byggnaden och rörelsemönster för gående och cyklister ska fungera samtidigt som platsens gestaltning ska inbjuda till vistelse och innehålla trevliga sittplatser.

Projekteringen skall vara avslutad i den takt så att kontorshuset "Juvelen" och allmän plats kan färdigställas samtidigt.

Om byggnaden, ur Uppsala kommuns markanvisningstävling:

Mitt i stadskärnan finns Resecentrum – Uppsalas nybyggdarpulserande nav. Stadens klassiska landmärken Uppsalaslott, Carolina Rediviva och Domkyrkan bildar fond till det nyare Uppsala som växer fram runt Resecentrum. Den nuvarande miljön med konserthus, flera hotell och kontorshus ska även kompletteras med moderna bostadshus med mycket speciell arkitektur. Här på bästa plats i södra delen av Resecentrum vill Uppsala kommun se en ny kontorsbyggnad som drar blickarna till sig. Inte för att den är hög utan för att den har en exceptionell arkitektur och ett unikt läge där tågen till Uppsala saktar in. Huset ska helt enkelt sticka ut och bli en viktig del av Uppsalas identitet och resa in i framtiden. Syftet med markanvisningstävlingen för Resenären är att bekräfta Uppsala Resecentrum som stadens pulserande nav med en förstklassig miljösmart kontorsbyggnad i ett attraktivt läge.

Den nya kontorsbyggnaden ska berika Resecentrum och stadsmiljön visuellt samt förstärka stadens utbud av attraktiva kontorslokaler. Genom inslag av publika verksamheter i gatuplan mot Stationsgatan och Strandbodgatan ska den nya märkesbyggnaden bidra till en levande stad och mångfald inom Resecentrum.

Om den allmänna platsmarken. Ur landskapsarkitekterna Temas granskningshandling:

Koncept: Platsen karaktäriseras av den stora trappan som förbinder Strandbodgatan med den nya torgytan. En trappa som är inbjudande, massiv och som vågar ta sin plats. Planteringar slingrar sig upp för trappan och grönskan leder besökarens blick och bjuder in till både upptäckande och vistelse.

Bland de kontrastfulla trädstammarna och det höga prydnadsgräset som svajar i vinden skapas informella sittplatser. Likt skärvor av Juvelens fasad fortsätter planteringarna längs

platsen. Fyllda av grönska och träd med en tyglad, om än vild karaktär, präglar de utemiljön och bildar en öppen torgyta närmast byggnaden.

Vi bjuder in besökaren till en upplevelse där både växt- och markmaterial präglas av en lekfullhet såväl som omsorg till platsen. Vi skapar en kontemporär plats som vågar utmana och leka med konceptet, en torgyta med grönskande inslag och spännande ljuseffekter när natten gjort sitt intåg.

Välkommen till en plats inspirerad av den Uppländska naturen. En plats där skogen möter kusten och där staden möter naturen. Välkommen till Uppsalas nya märkesplats.

Material: Utemiljön präglas av både mörka och ljusa toner i såväl vegetation och markmaterial där samspelet med Juvelens gyllene fasad är av största vikt.

Träslag i varma toner som inbjuder till vistelse, guldtoner i utrustning samt skimrande skifferhållar vid entréer. Materialet och färgskalan skapar en exklusiv plats där utemiljön signalerar omsorg och märkesarkitektur på samma sätt som byggnaden.

Genom att aktivt tillföra grönstruktur i form av större planteringar innehållande buskar, träd och perenner skapar vi goda förutsättningar för att öka den biologiska mångfalden.

Grönstruktur och hållbarhet: Vid val av växtmaterial har stor hänsyn tagits till biodiversitet och året runt aspekter som exempelvis funktion som gömsle och föda. Vi vill visa att Uppsala kan gå i framkant med att skapa platser i staden som både tillför kvaliteter i biologiskt syfte och samtidigt skapar god gestaltad grönstruktur.

Vegetationskoncept: Planteringsytorna har en stomplantering av lågt växande tall samt prydnadsgräs. Tillsammans bildar de en robust yta med en färgskala i silver och mörkgrönt. Accenter ger effektfulla årstidsaspekter med fokus kring vår, sommar och höst. Året runt så ger trädens stammar en effektfull kontrastverkan med sin färg och textur.

Accenternas placering och mängd bygger på en tydlig massverkan då de tydligt spränger in i stomplanteringen och blir på så sätt en stark effekt som framträder. Under den tidiga våren tillåts planteringarna blomma av scillor i olika kulörer. "Växtmaterialet förmedlar en enkelhet och elegans som knyter an till den skandinaviska floran. Planteringarnas träd och dess stammar leder blickfånget och låter betraktaren ta del av trädens vandring i planteringsytorna.

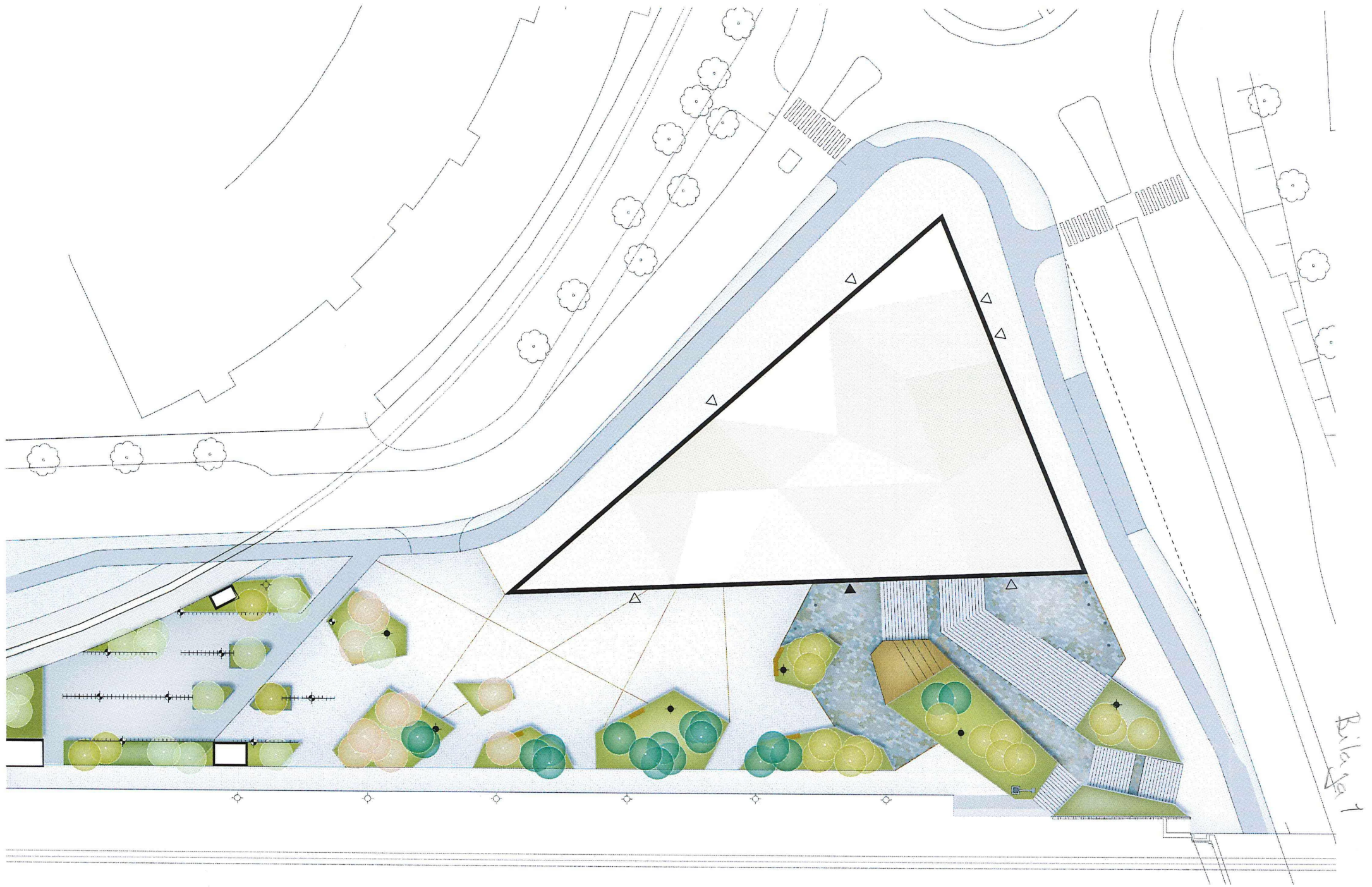
Ljuskoncept: Trappans ljusstråk bjuder in besökaren till platsen och leder vidare till en sittyta av trä. Sittytan är belyst inifrån och skapar ett intressant blickfång kvällstid. Murväggen vid hisschaktet accentueras med en effektfull ljussättning som knyter an till Juvelens triangulära fasadmönster och torgytans linjespel. Torgytan ljussätts med ett varmvitt ljus och entrézonerna med skiffer får en ljuston av guld likt en spegling från Juvelens gyllene fasad. Ljussättningen får en varierad karaktär genom ett kallare ljus i grönytor och planteringar vilket även skapar en avgränsning mellan perrongen och torgytan. Cykelparkeringen får ett varmt jämnt ljus som bidrar till en trygg och lättorienterad plats.

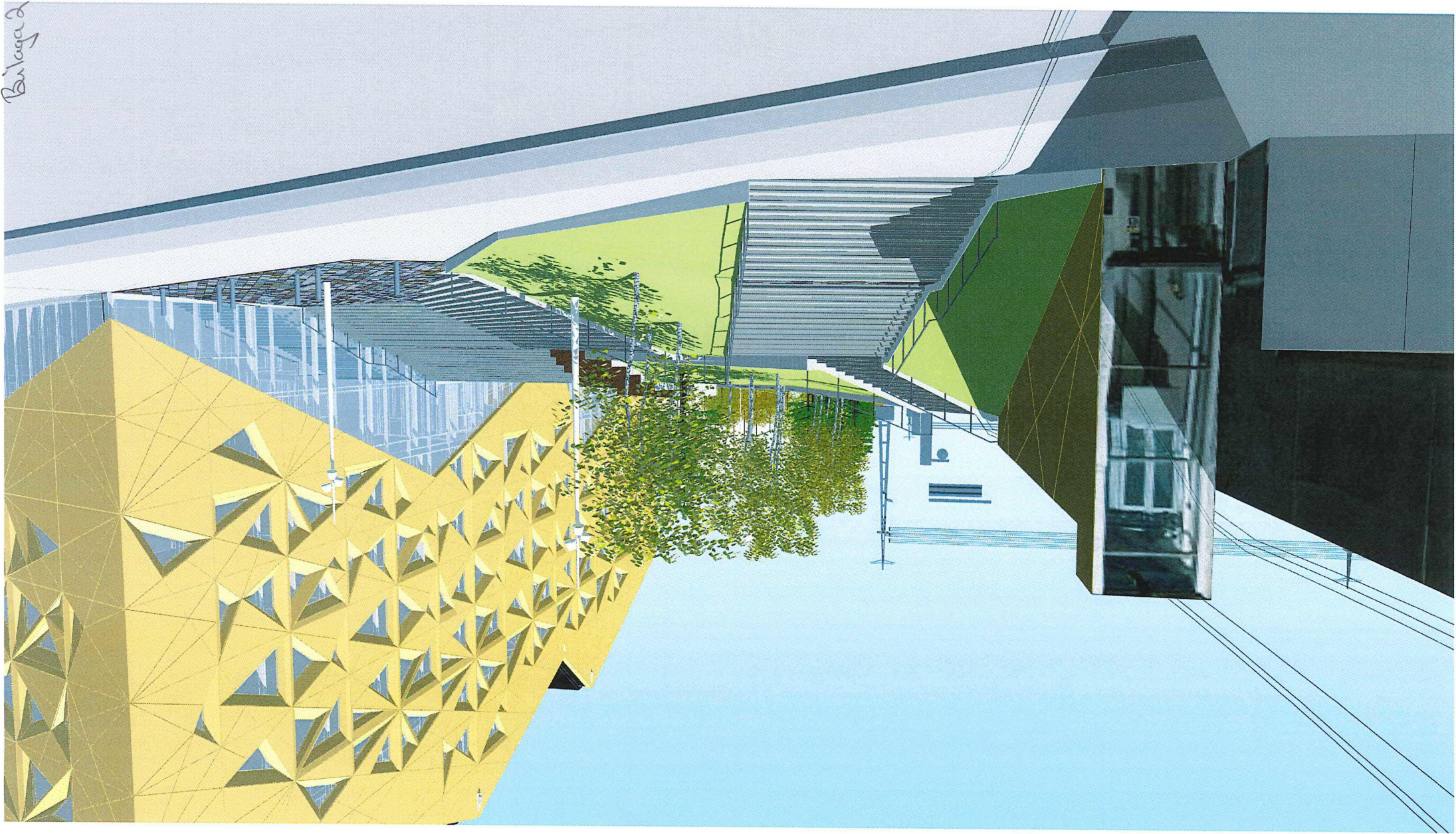
Tänkbara platser

Tänkbara platser för konst är hela ytan runt fastigheten som planläggs av Tema, med vissa inskränkningar i den omedelbara närheten till perrongen som kan vara mindre lämplig av säkerhetsskäl. Platsen närmast Strandbodgatan ligger i gatuplan med spanska trappor som leder ner mot en torgbildning vilket utgör en synnerligen lämplig plats för gestaltning. Platsen rymmer även planteringar och sittytor som också kan vara tänkbara platser för konst.

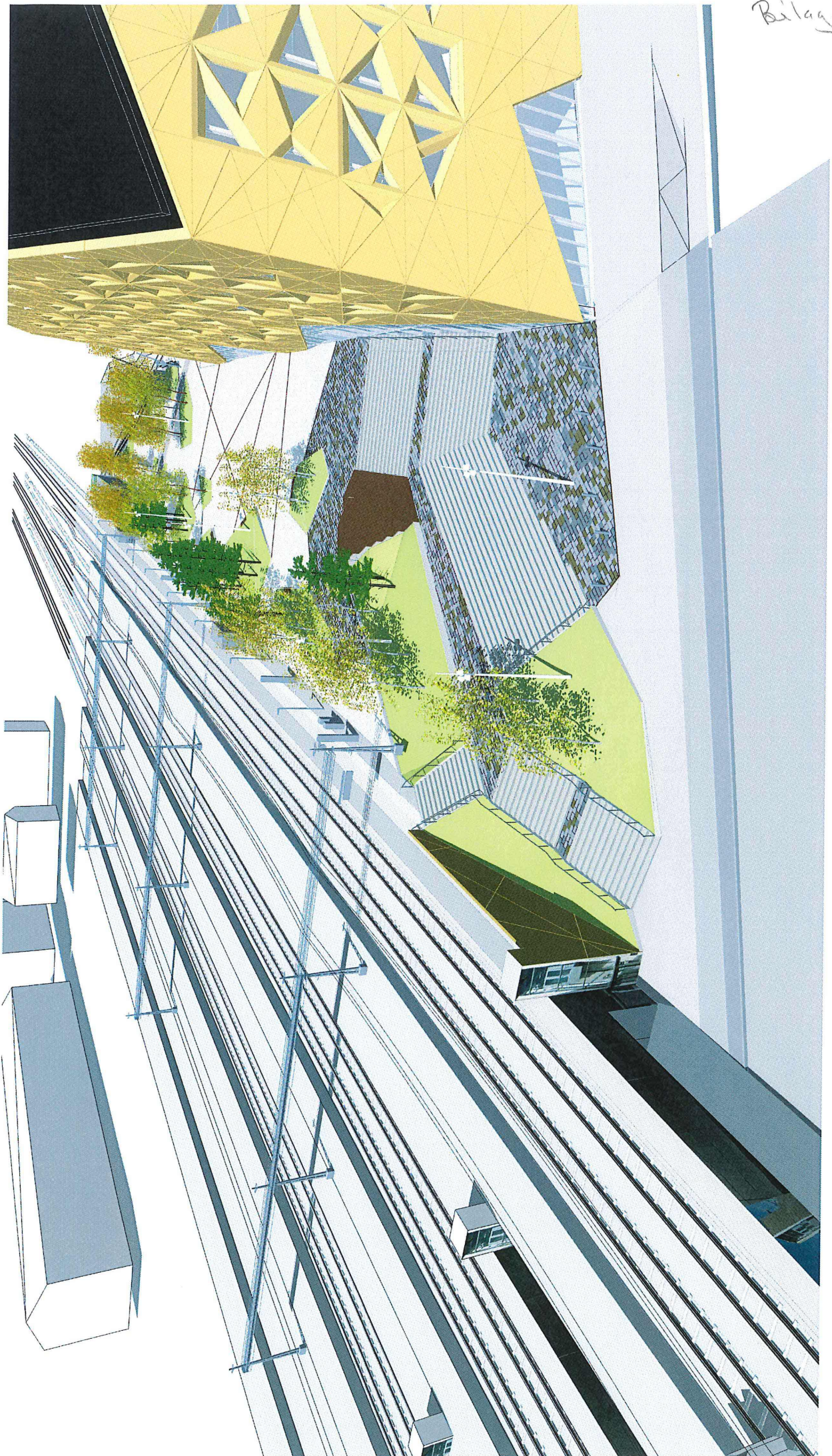
Bilagor

1. Översiktbild området allmän platsmark vid Juvelen
2. Från Strandbodgatan
3. Vy norrut från Strandbodgatan ovanifrån
4. Ur temas program, från Strandbodgatan

Bilaga 2

"MÄRKESARKITEKTUR I BÅDE
BYGGNAD OCH OFFENTLIG MILJÖ
VÄRDIG UPPSALA SOM STORSTAD"

